

Fejlesztik a téglagyártást

További korszerűsítések, új üzemek

A téglapár fejlődése elmaradt az igényektől: a téglát — hiánycikk. Az ok: 6-8 éve még az a vélemény uralkodott, hogy az építőelem- és házigények hamarosan kiszoríthatók a hagyományos építőanyagot, nem érdemes tehát a téglagyárakat fejleszteni.

Az élet megcáfolta a helytelen elképzelést, mert az építkezések üteme, az igény gyorsabban fejlődött, mint a nagyüzemi házigyártás.

A reális helyzet felismerése nyomán

most zöld jelzést kapott az évek óta pangó iparág: megkezdtek az új téglagyárak építését és a régiek rekonstrukcióját. Teskándon már termel az új gyár, még az idén üzembe lép Kőröshegy, Pilisborosjenő és Putnok, jövőre újabb öt nagy téglagyár és 1969-ben még négy. A régi gyárak közül jó néhány teljesen újjászültek. Ez történt Fehérgyarmaton, Törökbálinton, Szegeden és Kunszentmártonban. A rekonstruk-

ció méreteit mutatja Fehérgyarmat példája. Ez a téglagyár 1966-ig évente 11 millió téglát adott, jövőre pedig évente 48 millió darabos kapacitással folytatja a munkát. Az új és korszerűsített téglagyárak — elkészülésük után — évente összesen 5-600 millió téglával — vagyis

a jelenlegi termelés 25-30 százalékával több anyagot adnak az építkezésekhez.

Az új beruházások és a fejlesztés következményeképp könnyebb lesz a téglapár dolgozóinak munkája. Míg a régi üzemekben a munkafolyamatok többségében a fizikai munka játszotta a főszerepet,

az új és az újjáépített gyárakban már alig nyúl emberi kéz a téglához.

A szakemberek számításai szerint ily módon a magyar téglapár is eléri a jó európai átlagot: 2-3 munkás állít majd elő évente egymillió téglát.

A tanyavilág építési problémái

Az utóbbi időben a cikkek egész sora jelent meg a város, a falu, az ipar és a mezőgazdaság építési problémáiról. Mindezek azonban összességükben sem fogják át az építés feladatainak minden területét, éppen egy — a mi viszonyaink között kiemelkedő jelentőségű, egyben a legproblematisabb és legkevésbé ismert — terület maradt ki: az alföldi tanyavilág, amely abból a szempontból is különleges, hogy hasonló méretben és hasonló tartalommal kizárólag nálunk fordul elő, és így más országok tapasztalatai sem adnak kielégítő támpontokat problémáinak megoldásához.

Még a probléma nagysága — pontosabban: a megoldásához szükséges

quantitatív adatok műszaki szempontból egyértelmű értéke — sem ismeretes előttünk.

Hét megyében

Azt tudjuk, hogy hét megyénk területére terjed ki, sőt nagyobb léptékű térképeink, légifelvételünk is világosan megmutatják földrajzi terjedelmét, határait. Azt azonban, hogy valójában hány személy lakik benne, csak egymásnak ellentmondó adatok alapján tételezzük fel. Ezt a lélekszámot ugyanis egyes — nem felelősen — források mindössze hatszázezerre, mások azonban egy és negyed millióra becsülik.

Itt most nincs módomban leírni azokat a történelmi és természetföldrajzi viszonyokat, amelyek egymásrahatása hozta létre ezt az anakronisztikus települési rendszert, amelyben minden családlényegében önálló gazdasági, szociális és települési egységet alkot. Alttalban egyetlen lakóház — a hozzátartozó istállóval, óljal és háztáji kerteskével együtt, egyenként külön-külön, vagy esetleg más hasonló települési egységekkel összetapadva — szigetként élkezik be a sok ezer holdas állami és szövetkezeti gazdaságok tengerébe. Tömrőlük egyes helyeken a kisebb falunak megfelelő lakossámszámot is eléri; a beépítés lazasága, a köztérmentek és közösségi szervezetek hiánya azonban itt is csak — a világtól elszakadt — tanyai életformát képes biztosítani.

250 ezer tanya

A kulturált életmód eszközeinek gazdaságos biztosítása itt ugyanis elképzelhetetlen. Hiszen nem kevesebb, mint negyedszáz tanyáról van szó. Ezek között mintegy tízenhatezer olyan külterületi tömrőlés van, amelyben húsz családnál több él. Ebben a világban a vízvezeték, csatornázás, megfelelő közlekedés elhelyezkedő iskola, bolt stb. csak igen magas fajlagos létszámú és fenntartási költségek útján volna biztosítható, egyelőre azonban még a villanyvezeték is csak kivételként jut el odáig.

Ez az állapot zömében a feudál-kapitalista rendszer maradványa, amely azonban a felszabadulás után sem változott meg lényegbevágóan — sőt, valamelyest még tovább erősödött is. A földreform idején ugyanis tervszabályozás még nem volt nálunk, a nagyüzemi szövetkezeti gazdaságok kialakításának gondolata sem gyakorolt befolyást a végrehajtásra — így a kiosztott 400 000 házhely jelentős része is tanyavilág lett.

A földreform utáni első években ugyan már felismerték az elszigetelődött tanyavilág antiszociális helyzetének tarthatatlanságát, és körülbelül 130 ún. tanyaközpont felépítésével — amelyek főként iskolát, kultúrházat, boltot, igazgatási központot tartalmaztak — igyekeztek segíteni. De a megfelelő területrendezési tervek hiányában telepített központok sem váltak be.

A tanyák népének helyzetében csak a szövetkezeti gazdaságok elterjedése hozott változást. Azonban ez is csak gazdasági változás volt — az életforma változása nélkül. A tanyai parasztság földjének nagy részét bevitte a szövetkezetbe, de a lehetőséghez képest csakugyan azt a részt tartotta meg háztájának, amely éppen a háza körül terült el. Így a tanyák többsége megmaradt. Főként emiatt alakult ki az az ellentmondás, hogy — bár a nagyüzemi tanyák zöme bekelekedett kis parcellák a saját fő művelési módjának korsze-

KGST-bizottság ülése

A KGST földtani állandó bizottsága október 17-23. között Budapesten tartotta 11. ülését. Az ülésen részt vett Bulgária, Csehszlovákia, Magyarország, az NDK, Mongólia, Lengyelország, Románia és a Szovjetunió delegációja. Megfigyelőként ott volt a Vietnami Demokratikus Köztársaság és a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság képviselője. A bizottság megtárgyalta a KGST tagállamok tüzelőanyag- és villamosenergia-szükségletének fedezésével kapcsolatos kérdéseket, az 1971-1980. évre szóló tüzelőanyag- és energetikai készletek biztonságának problémáit és megfelelő határozatokat fogadott el. Az állandó bizottság napirendjén szerepelt több más tudományos-műszaki kérdés is. Az ülés a kölcsönös megértés jegyében folyt le.

KGST-kiállítás nyílt

Vasárnap délelőtt 11 órakor Budapesten, a Közlekedési Múzeumban dr. Csanádi György közlekedés- és postaügyi miniszter megnyitotta a KGST tagállamainak közlekedési technikáját bemutató kiállítást.

Az ünnepségen megjelentek a KGST közlekedési állandó bizottságának budapesti ülésszakán részt vevő külföldi delegációk is. Dr. Csanádi György beszédében bejelentette, hogy az év végéig elkészül a keleti és nyugati magyar határállomások — Záhonyt és Hegyeshalmot — összekötő vasútvonal villamosítása.

Az ünnepség után a vendégek megtekintették az októberi forradalom 50. évfordulójának tiszteletére rendezett kiállítást, majd a 150 éves magyar dunai gőzhajózás történetét bemutató emlékkiállítást is.

Növekvő áruszállítás a Dunán

Hétfőn a Duna-bizottság fogadást adott a KGST közlekedési állandó bizottságának budapesti ülésén résztvevő delegációk tiszteletére. A fogadáson V. Bogdanov, a Bolgár Népköztársaság budapesti nagykövete, a Duna-bizottság jelenlegi elnöke üdvözölte a vendégeket.

Elmondta: a bizottság arra törekszik, hogy messzeemenőleg elősegítse a Dunán, ezen a fontos víziúton a hajózás feltételeinek javítását. Az utóbbi három esztendőben évenként 15-16 százalékkal emelkedett a Dunán szállított áru volumene, s 1966-ban elérte a mintegy 45 millió tonnát. A nem is nagyon távoli jövőben a nagy Európa víziútrendszerek összekapcsolásával, a Duna jelentősége az Európán belül és a tengerentúli áruszállításban rendkívül megnő, s erre a Duna-bizottságnak fel kell készülnie.

A KGST közlekedési állandó bizottságának ülésén résztvevő delegációk nevében dr. Csanádi György közlekedés- és postaügyi miniszter köszönte meg a Duna-bizottság meghívását.

Dr. GERLE GYÖRGY

Magyar—ausztráliai kereskedelmi szerződést parafáltak

Hétfőn a Külkereskedelmi Minisztériumban befejezte tárgyalásait az ausztráliai gazdasági köldtségek, amely Alan Westerman kereskedelmi és iparügyi államtitkár vezetésével látogatott Budapestre.

A tárgyalások során megállapodtak a két ország közötti kereskedelmi forga-

lom szabályozásáról szóló szerződés elveiben. A kereskedelmi szerződést magyar részről dr. Szalai Béla, a külkereskedelmi miniszterhelyettes és ausztráliai részről Alan Westerman parafálta.

Az ausztráliai delegáció hétfőn elutazott Budapestre. (MTI)

Az új gazdaságirányítási rendszer közelségében 2

A jóindulat kevés

Vitára lettem figyelmes az újszegedi szövőgyári étkezdében. A gyár bejáratánál levő üzletről szolt a beszélgetés. Összeütköztek az érdekek. Az egyik asszony műszak előtt vásárolgott, sok mindent. A mögötte levők türelmetlenkedtek, hogy elkésnek, ha annyit vásárolgat, hiszen ők csak két kifizetésre kaptak, esetleg egy doboz cigarettát.

A sor előtt levő vásárolgató asszonynak is igaza volt, meg a mögötte állókénak is. Pedig segíteni lehetne ezeken a gondokon, de nem úgy, ahogyan elhatározták legutóbb. A rozzant kis üzletet elhelyezik a kerékpár-garázs mellől, a régi trafóház helyére. Ez nem is baj, inkább az a baj, hogy szűkítik a bolt áruválasztékát, holott éppen bővíteni kellene a gyári munkások — többségükben asszonyok — érdekében.

Valaki igen okosan mondta is, hogy reggel leadnak a cédulát, rajta a vásárolni kívánt listával és amikor vége a műszaknak, kosarukba, táskájukba csomagolva készen lenne a bevásárlás. Csak fizetni kellene. A műszakok idején ugyanis csúcspont az üzletben, az eladó ráérne elkészíteni a rendeléseket. Ezért adok igazat annak az asszonynak, aki megjegyezte:

— Ez lenne a mechanizmus, nem pedig az árulista szűkítése!

Persze új mechanizmus nélkül is megoldható ez a probléma, mert érdeke a gyári munkásoknak és a kereskedelemnek is. Itt, a gyár előtt legalább úgy „megélné” egy széles áruválasztékkal rendelkező üzlet, mint a nem oly messze levő „Hat-házaknál”, mivel a gyárból sokkal több vásárlót toborozhatna a bolt. A bevásárlás fáradságaitól és elfecsérelt óráktól szabadíthatnának meg többszáz dolgozó asszonyt ezáltal.

— Ez aztán beruházást sem igényelne, — folytatta az egyik partner az étkezde asztalánál. Ebben is teljesen igaza van.

A szövőüzem a főbejáratától balra van. A szövőgépek igen hangosan csattognak. Ez a hangos csattogás sem tudja elnyomni a gyakran feltörő indulatos szavakat.

— Ilyen fonállal sem lehet dolgozni! — fakadt ki egy szövőnő. Bántotta a rossz minőségű anyag, látszott rajta, hogy szeretne folyamatosan dolgozni gépei mellett.

Szomszédja tréfásabb kedvében volt, bár az ő gépeinél is szakadt a fonál. Egy

kis élcs is volt a hangjában, amikor vigasztalta bosszankodó társát.

— Majd az új mechanizmusban jobb lesz a fonál is...

Érdekes ez a szövőüzem. Itt már nem csak cérna gombolyagokat lehet látni, hanem a kész vásznakat is. A nagyvállalat több gyárának, üzemének produktuma itt áll össze „kézzel fogható” egésszé. Mégis ellentmondásos a szövőüzem munkája, hiszen akik ebben az üzemben dolgoznak, azok érzik és meózzák a többi üzem jó vagy rossz munkáját. Vajon mit várnak a szövőnők az új mechanizmustól? Erre kértem feleletet két fiatal, de régi szövőüzemi dolgozótól, akik egyben brigádvezetők is.

A Jókai Mór nevét viselő brigádban heten dolgoznak. A kollektíva kétszer nyerte már el a szocialista brigád címet. A gyárban ismerik őket, s elismeréssel nyilatkoznak szakértelmükről, szorgalmas, megbízható munkájukról. A brigád vezetője Kőszó Ilona, aki tizenhét esztendője dolgozik az újszegedi gyárban, s tagja a vállalati szakszervezeti tanácsnak is.

A Zrínyi Ilona nevét viselő brigádban ugyancsak heten dolgoznak, ők még nem nyerték el a szocialista címet, de biztos várományosai, hiszen mindnyájan jó szakemberek, értik mesterségüket és egymást is.

Ennek a brigádnak Rakusz Ferencné a vezetője. Nyolc éve dolgozik a szövőüzemben. Mind a két szövőnő a jobb keresetük közé tartozik, bár jelentős az ingadozás a havi fizetésükben. Egyik hónapban 1800 forint, a másikban csak 1400 forint kerül a borítékba. Rakuszné azt is elmondta, hogy tavalyi átlaga például elérte a 2000 forintot, de ebben az esztendőben nem sikerült ilyen szépen keresnie. Azt is kijelentette, hogy mindez nem rajta múlik.

Mi a helyzet ebben az üzemben?

— Rosszak a fonalak — mondja a két szövőnő egyszerre.

— Valami közelebbit mondjanak a fonalakról! — Alig fejezem be a mondatomat, Kőszó Ilona már is válaszolt:

— Például a szalon vászonból tavaly 50-60 ezer vetést is sikerült teljesíteni egy műszakban, most örül az ember, ha 10-20 ezer sikerül. Gyengébb lett a minősége a cérnának is, meg a fonalaknak is.

Súlyos vádakat, súlyos

szavak ezek. Nem tudom, mit szol hozzá a szegedi kenderfonógyár, vagy az újszegedi üzem cernázója? Mert a szövőüzemben fel dolgozásra kerülő alapanyagot, illetve annak zömét a nagyvállalat kebelében készítik. Ha egymás között is ilyen problémák adódnak, mi lehet a helyzet az „idegen” vállalatoktól vásárolt fonállal?

— Azokkal nincs annyi baj — mondja Kőszó Ilona. Az új mechanizmustól várnak segítséget ők is égető gondjaikra.

Kőszó Ilonától megkérdeztem, ő mit tenne, ha az itteni mechanizmust rábízják.

— Csak a jobb anyagellátást firtatnám. Ez a döntő a szövődében, de érdeke ez az üzemnek is, a vállalatnak is, a brigádnak is, s végsősoron a dolgozó egyéneknek is.

Elmondta, hogy ők állják a versenyt a szövődék között, de az ő igyekezetük vagy jóindulatuk kevés.

— Van közöttünk nem egy szövőnő, aki negyven esztendője dolgozik a gép mellett, mint Oláh néni is, de ők is panaszkodnak, alig bírják — mondta Kőszó Ilona. — S bizony fonák eredmények születnek ilyen körülmények között, mert többet egyszerűen felmondtak és elmentek.

Tovább gombolyították még a beszéd „fonalát”, olyan gyári közügyekben, amelyek megoldását szintén az új gazdasági mechanizmusban tartják lehetőségeknek.

— Például a szakmunkásképzés — mondta Rakuszné. — Az rendben van, hogy sok elméleti anyagot kell elsajátítaniuk a tanulóknak, matematikát, magyar irodalmat és technológiát, de a gyakorlati foglalkozások száma és minősége nem megfelelő. Pedig nagyon sok függ az utánpótlástól...

— Ugyanezt mondanám a munkafegyelemre — folytatja Kőszó Ilona. — Sajnos, sok a tere-fere, meg a cigarettaszünet. S akik a legtöbbet sétálgatnak, elsején azok „sínak” a legjobban. Sétával nem lehet emelni a keresetet... A nyolc órát percre ki kell használni.

Figyeltem a szövőgépek egyenletes csattogását. Nagy fegyelem, gyakorlott mozdulatok a szövőnők részéről. Nem könnyű ebben a tereben dolgozni. Mégis sok jóindulatot tapasztaltam. De nekem is az a véleményem: a jóindulat önmagában kevés ahhoz, hogy gyökeresen megváltozzanak az itteni körülmények.

Gazdag István